

Voorwoord Koen De Schrijver

In één generatie zijn de gezondheidsrisico's voor werknemers sterk afgenomen. Dit, dankzij de groeiende kennis over de oorzaken van gezondheidseffecten én dwingende maatregelen voor de verschillende sectoren. Zo kwamen er nieuwe productiemiddelen, mochten hoog toxische verbindingen niet meer worden gebruikt en kwam er een gedegen medisch toezicht op de werkvloer. Denk hiervoor aan de sectoren die zware metalen, petroleumderivaten, asbest, verven, en oplosmiddelen maken of verwerken. Daarnaast is ook de erg problematische industrie verdwenen of quasi verdwenen (mijnbouw, scheepsbouw en hoogovens).

Maar niet voor alle industriële activiteiten is dit het geval. Met name in de bio-industrie is er nog heel een hele weg af te leggen. En hier zijn verschillende oorzaken voor.

Vooreerst ging men er vanuit dat biologische risico's toch "meer natuurlijk" en dus minder problematisch waren dan chemische risico's. Verder bestond en bestaat er in deze sector een lagere graad van collectieve betrokkenheid van werkgevers- en werknemersorganisaties die ijveren voor de gezondheid van betrokken mensen. Het gaat dan veelal ook om kleinere bedrijven met minder werknemers. Vele werknemers werken ook als zelfstandige en sluiten gemakkelijker de ogen voor de risico's (zo werkt in de varkenssector ca. 25% op contractbasis, waarvan ca. 77% met loonovereenkomst).

Maar er bleef ook gebrek aan degelijk onderzoek naar de gevolgen van biologische risico's op de menselijke gezondheid. En dit, hoewel studies reeds aantoonde dat vooral voor grote bio-industriële bedrijven, maar ook in regio's waar een hoge dichtheid bestaat van veeteeltbedrijven, er wel degelijk gezondheidsproblemen bestaan voor de werknemers én de omwonenden (de boer en de buur). Hoewel niet alle risico's even groot zijn, blijven ze reëel en kunnen ze de gezondheid schade toebrengen. En het zijn vooral ouderen, zieken, zwangere vrouwen en personen met een verminderde afweer die risico op gezondheidsschade lopen.

Recent onderzoek heeft aangetoond dat een blootstelling aan fijn stof, endotoxines, bacteriën, virussen en schimmels kan leiden tot afname van de longfunctie en verhoogd voorkomen van longinfecties. Ook kan het weid verspreid gebruik van antibiotica in de veeteelt bijdragen tot selectie van resistente en hoog pathogene micro-organismen. Een aantal van die risico's valt relatief eenvoudig en goedkoop te vermijden. Andere zijn meer complex. Onderzoek is daarom nodig.

Voorals in Nederland is er op dit vlak al heel wat onderzoek gedaan. Maar ook in Vlaanderen loopt er onderzoek, vooral naar de effecten voor de werknemers. Heel wat potentiële effecten blijven echter nog onderbelicht. Het is dan aan de overheid om hiernaar onderzoek te bevelen en de nodige maatregelen te nemen ter bescherming van de landbouwers en de omwonenden.

De West-Vlaamse Milieufederatie vzw heeft met haar literatuurstudie een mooie aanzet gegeven voor de exploratie van een aantal pistes. Nu is de overheid, samen met de sectoren, aan zet.

Prof. dr. Koen De Schrijver

Epidemiologie en sociale geneeskunde